

B"H

Šabat Ki Tisa

Jeruzalem	16:57	18:14
Zagreb	17:25	18:27
Rijeka	17:32	18:34
Split	17:25	18:27
Dubrovnik	17:20	18:21
Vinkovci	17:15	18:16
Sarajevo	17:17	18:19
Doboj	17:18	18:20
B. Luka	17:21	18:23
Beograd	17:08	18:11
Novi Sad	17:10	18:14
Subotica	17:10	18:14
Zrenjanin	17:08	18:11
Niš	17:04	18:08
Beč	17:21	18:23
Frankfurt	17:50	18:52
Edison, NJ	17:31	18:33

Dnevni Zmanim za Grad Zagreb

Na dan	utorak 6.3.2018.
Alot Hašahar	4:58
Najranije Talit	5:32
Nec Hahama	6:26
Najkasnije Š'ma	9:17
Zman Tefila	10:14
Hacot	12:08
Minha Ketana	15:27
Plag Haminha	16:38
Šekia	17:48
Cet Ha-kohavim	18:31

Paraša Ki Tisa

(Šemot 30,11-34,35)

Rečeno je izraelskom narodu da svatko mora dati točno pola srebrnog šekela za Svetište. Dobili su i upute kako načiniti kupelj, ulje za pomazanje i ketoret. Obrtnici Becalel i Ahaliav su zaduženi za izgradnju Svetišta, a narodu je još jednom zapovijedeno da čuva šabat.

Kad se Moše nije vratio u očekivano vrijeme sa Sinajskog brda, narod je napravio zlatno tele i molio mu se. B-g je predložio da uništi grešni narod, ali Moše se za njih založio. Sišao je s brda noseći Ploče svjedočanstva na kojima je bilo urezano Deset zapovijedi. Vidjevši kako narod pleše oko svog idola, on razbija ploče, uništava zlatno tele i ubija glavne

krivce. Zatim se vraća B-gu i kaže: "Ako im ne oprostiš, izbriši me iz knjige koju si napisao."

B-g oprašta, ali kaže da će posljedice njihova grijeha osjećati mnogi naraštaji. Isprva B-g predloži da pošalje s njima anđela, ali Moše inzistira da sâm B-g prati svoj narod u Obećanu zemlju.

Moše priprema nove ploče i još jednom se uspinje na brdo, a tamo B-g opet upisuje savez na ploče. Na brdu Moše ima i viziju Trinaest atributa milosti. Mošeovo lice na povratku toliko blista, da ga mora prekriti velom kojeg uklanja samo kad govori s B-gom i kad narod uči Njegovim zakonima. ■

Prevela: Dolores Bettini

Alija po alija

Kohen - prva aliya - 45 p'sukim - 30,11-31,17

Daleko najduža prva aliya u Tori (ali ne i najduža za čitanja u ponedjeljak, četvrtak i Minhu na prethodni šabat, budući da ne čitamo čitavu prvu aliiju).

Prvih 6 p'sukim sedre dio su micve o pola šekela, koji se čitaju kao Maftir na Paršat Škalim. Pola šekela se koristilo za prebrajanje naroda i za stvaranje fonda za kupnju kolektivnih žrtvi tijekom godine, kao i za druge duhovne potrebe zajednice. Pola šekela se tražilo od muškaraca u dobi od 20 godina naviše. Kod žena to je bilo prepušteno njihovom slobodnom izboru. (Pošto se pola šekela koristilo da se prebroji vojna snaga, bilo je neophodno voditi zasebnu evidenciju o dobrovoljnom prilogu žena.) Ipak, žene su mogle sudjelovati u ovoj micvi. Mada se i od kohanim tražilo da daju po pola šekela, nad njima sudovi nisu vršili "prisilu" kako su to radili s nekohanim, u znak poštovanja prema njihovom statusu i funkciji u društvu. Š'kalim se nije prihvaćalo od nežidova. (Postojali su fondovi u Beit HaMikdašu u koje su nežidovi mogli prilagati, ali ne i pola šekela. To je neka vrsta članarine - samo za članove.)

Prikupljanje se vršilo u adaru, tako da fond bude spreman za nisan, za početak "godine Beit HaMikdaša". Micva je na snazi u vrijeme Beit HaMikdaša, u čije vrijeme se tražilo čak i od Židova koji su živjeli van Izraela da daju svoj prilog. Bez Beit HaMikdaša, mi zapravo ne vršimo

micvu, već održavamo memorijalne običaje, konkretno, čitanje Paršat Š'kalim i davanje zeiher l'mahacit hašekel prije čitanja Megile. Zapamtite: u današnje vrijeme mi ne dajemo mahacit hašekel, već čuvamo uspomenu na to. Značajna razlika.

Sudjelovanje u micvi pola šekela pokazuje da čovjek želi biti dijelom Klal Jisraela, te tu osobu uključuje u pomirenje za narod.

Slijedeći dio bavi se umivaonicom (Kijorom) i njezinim postoljem (v'kano), za kohanim, za pranje njihovih ruku i nogu prije njihovog svetog posla. Kohen koji ne opere (posveti) svoje ruke i noge prije "službe" u Beit HaMikdašu podliježe "smrti s Nebesa", a korban koji je prinio je nevažeći.

Što nam to može govoriti? Naši su nam učenjaci zapovijedili da prije jela pri kojem se objeduje kruh peremo ruke. (Zapravo ova se "rabin-ska micva" pripisuje Šlomi HaMelehu i njegovom Sanhedrinu.) Ima nekoliko p'sukim u Tori za koje se smatra da su poticaj za micvu pranja ruku. Ovo jedan od njih, a temelji se na poznatom konceptu da je naš stol (za hranu) poput žrtvenika. Pred nas je stavljen izazov da svakodnevni čin jedenja uzvisimo i u njega unesemo duhovnost koja je obilježje judaizma i života prema Tori. Ta usporedba žrtvenika i našeg stola za blagovanje zaslužna je za niz običaja, poput soljenja HaMoci te micanja ili prekrivanja noža za rezanje kruha (nije obavezno na šabat, prema nekim izvorima) za Birkat HaMazon, da se ne

sjedi na stolu, i tako dalje.

I prije nego li pristupimo našem "žrtveniku" da služimo B-gu, i mi peremo ruke. Onako kao koheni. Hvala B-gu, ne i uz istu kaznu ako to ne učinimo na primjeren način.

U osnovi, poanta je da isti p'sukim u Tori koji su vodili naše učenjake potaknu i nas, te da se ponovo posvetimo Tori, micvot, halahi, i židovskim običajima.

Da se vratimo na naše pranje ruku. Prvo, vodite li računa o tome da perete ruke za HaMoci? Trebali biste. Vodite? Dobro. Vodite li računa da osušite ruke prije pranja, tako da voda izvrši svoju namjenu, da ukloni duhovnu nečistoću na najbolji način. To može izgledati ne osobito važno, no ima nekih mišljenja da pranje mokrih ruku ne ispunjava micvu. I brišete li ruke kako treba nakon pranja? I dovršavate li braha prije nego li su vam ruke potpuno suhe? I to je važno.

Pazite li da ne dođe do prekida između pranja i Hamoci? Naravno. Dobro. Ne govorite ništa sve do nakon HaMoci (trebalo bi biti do nakon što ste progutali prvi komad HaMoci kruha). No šutnja je također prekid (ne toliko težak) i svatko bi trebao nastojati imati što manji razmak između pranja ruku i HaMoci. To nije uvijek baš praktično, no mo-

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

že se postići. Poanta je u tome da **mislimo** o onome što činimo i zašto to činimo, te **kako** to činimo. Pranje za *HaMoci* je primjer *micve* koja se lako uzme zdravo za gotovo, onako "automatski". Ali ako to budemo tako radili, mnogo toga ćemo propustiti. Potrudimo se da peremo ruke bolje, blagosiljamo bolje, molimo bolje, vršimo *micvot* bolje, odnosimo se jedan prema drugome bolje. Budimo Židovi Tore koji razmišljaju i osjećaju o svemu.

Zatim slijedi zapovijed da se uzme točno određene količine različitih mirodija, pomiješa ih se s maslinovim uljem i pripremi naročito "ulje za pomazanje". Kohen Gadola i kraljeve Izraela treba pomazati tim uljem, jednako kao što je njime bilo pomazano sveto suđe u *Mikdašu*. Zabranjeno je ovo ulje koristiti za osobnu uporabu, ili se čak usuditi obeščastiti *Mikdaš* privatnim pravljenjem ove posebne smjese.

Sljedeće nam je zapovijeđeno da smiješamo *K'toret*, tamjan koji se prinosi dva puta dnevno u *Mikdašu*. *Micva* o *K'toretu* predstavljena je i broji se u *parši T'cave*; ovdje imamo zabranu zamiješanja iste recepture za osobnu upotrebu.

B-g kaže Mošeu da će B'cael biti zadužen za izvođenje radova i uobličavanje *Miškana* i onoga što je u njemu. Pomoćnik će mu biti Oholiav iz Danovog plemena, a u radu će im se pridružiti skupina vrsnih majstora.

U ovom trenutku B-g podsjeća Mošea da se šabat ne smije kršiti, pa makar to bilo i zbog izgradnje *Miškana*. (Mogli bismo, zbog svetosti

ovog poduhvata, pomisliti drugačije, stoga je stiglo upozorenje. Šabat je vječni znak između B-ga i naroda Izraela.

Šabat i *Mikdaš* nekoliko se puta u Tori pojavljuju rame uz rame. Oni se međusobno nadopunjavaju time što *Mikdaš* predstavlja svetost mjesta, a šabat predstavlja svetost vremena. Čovjek ne smije graditi *Miškan* na šabat, no postupanje u *Mikdašu* "potiskivalo je na stranu" šabat. A učimo i mnoga pravila i pojedinosti u vezi šabata iz zakona o šabatu. Oni su na neki način izjednačeni, među njima je nesumnjivo uspostavljena veza, u *pasuku* – Moje šabate ćete sačuvati, i moj *Mikdaš* ćete poštovati.

Znamo da se šabat stavlja na stranu za *piku'ah nefeš* (po život opasne situaciju) i za kolektivne žrtve u *Beit HaMikdašu* (te za svjedočanje za *kiduš Hahodeš*). Da je ove dvije stvari moguće učiniti na šabat učimo iz određenih izvora u tekstu Tore. Da

se šabat uopće stavlja po strani zbog **bilo čega** uči se iz ovog retka – *ah et šabtotai tišmoru*. Riječ *ah* – ali, međutim – općenito se smatra kao ograničenje. Moje šabate ćete čuvati, značilo bi, bez izuzetaka. *Ah* – ukazuje da postoje situacije kada se ono što je inače zabranjeno na šabat može činiti. A opet, koje su to točno stvari, učimo iz drugih *p'sukim*. *Ah* nas ovdje uči općem stanju stvari – šabat se može "kršiti", pod određenim okolnostima.

Levi - druga aliya - 47 p'sukim - 31,18-33,11

Najdulja druga *aliya* u Tori, povezana s *Paršat Pinhas* nizom *p'sukim*, no dulja od nje po broju riječi i slova.

Podjela na *alijot* u *Paršat Ki Tisa* je krajnje disproportionalna. 45 i 47 *p'sukim* za prva dva odjeljka, ostavljaju tek 47 *p'sukim* za preostalih 5 *alijot*. Dvije stvari dovode do ovakvog ishoda. Prvo, mi u pravilu čitamo tragične dijelove Tore jednoj osobi (odnosno, u sklopu jedne *alije*), nastojimo da je ne podijelimo. Odlomak o grijehu sa Zlatnim teletom u cijelosti je sadržan u jednoj *aliji*. Isto tako, mi ne želimo pozvati *Jisraela* na odlomak o Zlatnom teletu – to bi nam bilo ponižavajuće. Niti bi bilo primjereno pozvati *kohena* na taj odlomak, zbog Aharonove "uključenosti" u to. Jedino Levi može glavu držati uzdignutom, jer su njegovi preci stali uz Mošea u obranu B-žje časti. Rezultat toga je da se za *kohena* čita dugi niz tema na početku *sedre*, tako da Levi dobije odlomak o Zlatnom teletu. Ono što preostaje dijeli se na ostalih pet *alijot*. Ovo nas treba podučiti odre-

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijsa**

denoj senzibilnosti i u našem svakodnevnom životu. Trebali bismo nastojati izbjegavati govoriti o određenim temama u prisustvu onih čije bi osjećaje takve riječi mogle povrijediti.

Tora se sada vraća i govori nam o *Matan Tora*, što je bilo "prekinuto" odlomkom o *Miškanu*. B-g daje Mošeu kamene ploče...

Kada je narod uvidio (ili pomislio) da Moše kasni s povratkom sa Sinaja, uplašili su se da će ostati bez vođe, pa su zatražili Aharona da učini nešto. Što je on točno učinio predmet je rasprave, no njegova taktika zavlacenja rezultirala je pojavom Zlatnog teleta. Većina ljudi ostala je zbunjena i nije učinila ništa (što je bio dio problema), no 3.000 ljudi je ustalo i veselilo se Teletu. B-g je rekao Mošeu da pogleda što narod radi dok ga nema. B-g je dao do znanja Mošeu da narod zaslužuje da ga se uništi.

Moše kreće i spušta se s gore s *Luhot* u rukama. Kada ugleda Tele, ploče su mu ili iskliznule iz ruku i slomile se ili ih je on namjerno smrskao (mišljenja se razlikuju). On dograbi Tele, te ga uništava, a njegov prah prosipa u vodu, te pripravlja piće koje narod ima popiti. Pita Aharona što se desilo. Poziva one "koji su na strani B-ga", i Leviti se odazivaju njegovom pozivu te mačem ubijaju one koji su se drznuli "štovati" Tele. Sljedećeg dana (o točnom redosljedu događaja komentatori raspravljaju), Moše se popeo na goru da pred B-gom nastavi moliti za Izrael. B-g obeća da će kazniti one koji su odgovorni.

Kao posljedica Zlatnog teleta, B-g se distancira od naroda. Međutim, on također ponavlja Svoje obećanje da im (nama) daje Zemlju Izrael. Narod je izbezumljen B-žjim riječima. Moše također uklanja sebe i svoj šator iz tabora. Moše ostaje u izravnom kontaktu s B-gom... a Jehošua je neprestano boravio u Šatoru.

Pasuk nam kaže da je oko 3.000 ljudi bilo pobijeno nakon epizode sa Zlatnim teletom. *P'sat*, neposredno razumijevanje, je da je 3.000 ljudi od preko 600.000 muškaraca sagriješilo i bilo ubijeno. (To bi predstavljalo pola posto populacije odraslih muškaraca. Uz žene i djecu, ukupna je populacija iznosila oko 2 milijuna.) Midraš na Kohelet, baziran na ovom *pasuku*, kaže da je otpilike jedan od tisuću zgriješio. To bi značilo oko 600 muškaraca. Gaon iz Vilne nalazi smisao u tim brojevima, koji se temelji na kazni onoga koji ukrade ili proda ili ubije kravu. Tora kaže da će dotični platiti "peterostruko za bika". Narod je platio tu cijenu s 3.000 ubijenih zbog pripadnika obitelji krave - Zlatnog teleta. 600 stvarnih prekršitelja puta 5 daje 3.000 žrtava.

Ako je tako, kako to da su ljudi koji nisu stvarno zgriješili sa Zlatnim teletom bili ubijeni? Odgovor leži u jednoj činjenici o Židovskom životu - Čitav je Izrael odgovoran jedan za

drugoga. Negdje između 0,1% i 0,5% odrasle muške populacije je sagriješilo, no moralo je biti još mnogo, mnogo ljudi koji su bili u poziciji da nešto učine u vezi toga, a nisu.

Rambam, u *Hilchot T'shuva*, nabraja 24 vrste grijehova od kojih se vrlo teško pokajati. Među njima je grijeh onoga koji navede drugoga na grijeh. U tom grijehu je obuhvaćen i onaj, kaže Rambam, koji je mogao izvršiti utjecaj kod grešnika na dobro, ali nije. To objašnjava zašto i drugi ljudi mogu nositi krivicu za grijeh.

Draš je *draš*, i ovo objašnjenje je vrlo pojednostavljeno, ali tjera vas na razmišljanje, zar ne?

Šliši - treća alijsa - 5 p'sukim - 33,12-16

Moše raspravlja s B-gom da B-g mora ostati usred svog naroda kako bi mu pokazao da nas je On uistinu izabrao. Ovdje osjećamo jedinstveni odnos između B-ga i Mošea koji Mošeu dopušta da Mu govori na ovaj način.

U isto vrijeme kada se naš odnos s B-gom mijenja zbog Zlatnog teleta, Moše B-ga traži još prisnije razumijevanje B-žanske Biti.

R'vi'i - četvrta alijsa - 7 p'sukim - 33,17-23

B-g prihvaća Mošev zahtjev, zbog Svojih posebnih osjećaja prema Mošeu. Tada Moše zatraži B-ga da mu se B-g još više razotkrije. B-g kaže Mošeu da je takva objava nemoguća, no Moše će moći iskusiti više B-žje biti. I to tako da mu bude jasno da to nije sve. *P'sukim* u ovom

(nastavak s 4. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

odlomku vrlo su zagonetni. Komentari pokušavaju otkriti tajne u ovim *p'sukim*.

Jedna misao...

Zar nije čudno da upravo kada se *Bnei Jisrael* nalaze usred vrlo teškog perioda, Moše traži B-ga da mu se razotkrije više nego li je to učinio do sada? Možda je Mošea pomalo zahvatila "duhovna panika" da će se B-g, Koji je bio toliko blizu naroda na Sinaju sada udaljiti od nas. I Moše se uplašio da će i on to izgubiti. Zajedno sa svojim naporima za narod, Moše želi osigurati i pojačati odnos koji ima s Hašemom. To će također pomoći i u njegovoj molbi za narod.

Hamiši - peta aliya - 9 *p'sukim* - 34,1-9

Ovaj odlomak (čita se na postove) sadrži 13 B-žanskih atributa. Mogli bismo reći da ne samo da je B-g oprostio narodu za Zlatno tele, već im (nam) je dao i metodu kako da

Mu pristupimo u molitvi. Mi ne samo da trebamo govoriti tih 13 atributa, već ih i oponašati koliko god od njih možemo. "Upravo onako kako je On milosrdan, tako i mi moramo biti milosrdni..." Na taj način mi ćemo **poznavati** Njegove attribute, a ne samo ih mehanički izgovarati.

B-g potom kaže Mošeu da iskleše nove kamenove da zamijeni one koje je slomio. Moše se još jednom uspinje na Sinaj da primi nove *Luhot*, attribute, i B-žju poruku B-žanskog oprostjenja. Ovaj 40-dnevni period - elul i 10 dana *tšuve*, postali su dani posebnog približavanja između B-ga i naroda.

Šiši - šesta aliya - 17 *p'sukim* - 34,10-26

Naše je položaj u odnosu na druge narode uvjetovan našim držanjem *micvot*. Zabranjeno nam je sklapati saveze s narodima *Erec Jisraela*. Konkretno, zabranjeno nam je jesti

ili piti od idolskih prinosa. Sve to stoga da se izbjegne da podlegnemo njihovim iskušenjima i da izbjegnemo sklapanje međusobnih brakova. Mi moramo uništiti njihove idole.

Zapovijedeno nam je da Pesah držimo u proljeće. Kao izravna poveznica s Izlaskom, imamo 3 tipa *micvot* za *b'hore* - za ljudska bića, košer domaće životinje, i magarca.

Spominju se šabat i šabat za zemlju, *šmita*.

Korban Pesah ne može se prinijeti dok njegov vlasnik posjeduje *hamec*, niti smijemo ostaviti *Korban Pesah* do jutra.

Bikurim treba donijeti u *Mikdaš*, a meso i mlijeko ne smije se jesti zajedno, za razliku od kuhanja, koje je zabranjeno u *Mišpatim*.

Pomalo je čudno da se ove dvije *micvot* nalaze u istom *pasuku*. Neki kažu da običaj da se na Šavuot jedu mliječna jela potječe odavdje, a njegov identični dvojnik nalazi se u *Mišpatim*.

Š'vi'i - sedma aliya - 9 *p'sukim* - 34,27-35

Moše dobija zapovijed da sve ovo zapiše, jer to je temelj saveza između B-ga i Židovskog naroda. Kada se Moše vrati sa Sinaja, nije svjestan sjaja koji zrači s njegova lica. Ahaaron i ljudi uzmiču od njega. Moše ih poziva natrag da ih može učiti Toru. Moše prenosi B-žje riječi narodu Izraela. Posljednja 3 *p'sukim* se ponovo čitaju za Maftir. ■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarjag - 613 zapovijedi

105. Daj ulog: Obaveza da se priláže godišnjih pola šekela

Svi koji se broje u popisu moraju dati po pola šekela (Izl 30,13)

106. Put k b-žanskom: Obaveza za kohanim da operu svoje ruke i noge prije nego li pristupe službi

Aron i njegovi potomci imaju prati svoje ruke i noge iz njega ... (Izl 30,19)

107. Ani maamin b'vias haMošijah: Obaveza da se pripravi ulja za pomazanje

Pomazat ćeš Arona i njegove sinove i posvetiti ih da Mi služe (Izl 30,31)

108. Lažni Mesija: Zabrana pomazanja neautoriziranih osoba uljem za pomazanje

Nemojte ga utrljavati u kožu osobe ... (Izl 30,32)

109. Plagiranje: Zabrana izrade duplikata ulja za pomazanje

Ne pravite (ulja) poput ovoga, jer je sveto ... (Izl 30,32)

110. Kakav je ovo miris?: Ne reproducirati mirisnu formulu tamjana

Što se tiče tamjana kojeg ćeš napraviti, nemoj praviti drugoga po tom sastavu za osobnu upotrebu ... (Izl 30,37)

111. Opozvano: Zabrana da se jede hrana ili pije vino prineseno idolima

Ne smiješ sklapati pakt s lokalnim stanovništvom, te vrludati za njihovim idolima, vršiti klanje tim idolima i biti pozivan da jedeš od takvih prinosa (Izl 34,15)

Ovaj nam *micva* može izgledati opskurno, no zapravo

je vrlo relevantna i ima utjecaja na nas danas. Praksa korištenja *jajin mevušala*, vina koje je prokuhano iznad određene temperature, nastala je zato što je provrelo vino neprikladno za sakramentalne svrhe (i time se eliminira mogućnost njegovog korištenja u idolopokloničkoj službi). Polemika koja se razvila 2005. godini u vezi *šeitela* (perika koje nose udane ortodoksne aškenaske žene, *op. pr.*) od ljudske kose uvezenih iz Indije također se bazirala na ovoj *micvi*; otkrilo se da je kosa koja se koristila za izrade ovih perika ostrižena ženama koje su dolazile kao hodočasnice u hinduistički hram, što je izazvalo zabrinutosti da to čini *šeitele* neprikladnim za uporabu. (Iako ovdje ne možemo do detalja opisati ovaj slučaj, čini se da se kosa nije koristila za žrtvovanje pa su, prema brojnim autoritetima, takve perike odobrene za uporabu. Posavjetujte se sa svojim rabinom za upute u vezi tog pitanja.)

112. U vezi godine počinka (šabatne godine): Obaveza da se zemlja odmori svake sedme godine

Odustat ćeš od oranja i berbe (Izl 34,21)

113. Nisi li to već rekao?: Zabrana da se jede meso i mlijeko koje je kuhano zajedno

Ne kuhaj mlado u mlijeku njegove majke (Izl 34,26)

Da, ova *micva* umnogome liči na *Micvu* br. 92, ali zapravo postoje tri diskrecijske zabrane u pogledu kombinacija mlijeka i mesa: (1) ne kuhati ih zajedno; (2) ne jesti takvu mješavinu; (3) ne stjecati korist od takve mješavine. (Od nekih vrsta zabranjene hrane možemo stjecati korist, a od nekih drugih ne.) *Micva* br. 92 je zabrana kuhanja tako nečega, dok je ova *micva* zabrana jedenja ili stjecanja koristi od toga na neki drugi način. ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi

104. Negativna je zapovijed ne jesti nimalo *hameca* (ukvasane hrane) na dan pred Pesah, iza podneva

jer Pismo kaže, *Nećeš jesti s njom ukvasanoga kruha*, (*D'varim* 16,3), što znači s [u vrijeme] pashalnom žrtvom, a vrijeme za prinošenje bilo je od sedmog sata [dana]. Tkogod jede *hamec* na dan prije Pesaha poslije šestog sata [od početka dana] treba biti bičevan; a učenjaci, blagosloveno bilo sjećanje na njih, zabranili su jedenje toga, ili da se od toga ima bilo kakve koristi, od početka šestog sata; dok je u petom satu jedenje toga zabranjeno, no dopušteno je imati

koristi od toga.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškarca tako i za ženu. ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:
Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserls iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravoričke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio I: Orah hajim

Poglavlje 16 – Posao koji je započeo prije šabata

Dopušteno je prije šabata započeti proces koji će se sam po sebi nastaviti na šabat, čak i ako to uzrokuje posao koji treba obaviti na šabat, osim ako postoji osnova za sumnju da će se netko umiješati u taj proces na šabat ili ako je proces bučan, te oni koji to čuju možda neće znati da je započeo prije šabata (252,1.5.). Na primjer, ako netko zapali vatru i nije siguran hoće li se vatra prije šabata proširiti na sav ogrjev, zabranjeno je imati koristi od te vatre na šabat (255,1-3). Također je ponekad dopušteno započeti putovanje prije šabata, iako će se ono neizbježno morati nastaviti na šabat (vidi 248,1-4).

Dopušteno je ostaviti hranu na štednjaku prije šabata, ako nema osnove za sumnju da se jačina vatre može podešavati na šabat; na primjer, to je dopušteno ako je hrana već potpuno kuhana ili ako je vatra uklonjena ili pokrivena ili ako se hrana nalazi pored štednjaka, a ne na njemu (253,1; 254,8-9). Kada je ostavljanje hrane na štednjaku zabranjeno, ukoliko je ostavljena namjerno, ne smije je se jesti sve do iza šabata, ali ako je ostavljena slučajno ili ako ju je

ostavio ne-Židov, dopuštena je pod uvjetom da je već potpuno kuhana (vidi 253,1,5). O vraćanju hrane natrag nakon što je bila uklonjena sa štednjaka na šabat, vidi 253,2-3. U vezi dodavanje tople vode u hranu na štednjaku pogledajte 253,4; u vezi podgrijavanja (ili održavanja toplom) hrane na poklopcu lonca na štednjaku ili pored štednjaka vidi 253,5; 258,1; 318,6-8; u vezi hrane koja je pržena ili pečena, a ne kuhana, vidi 254,1-7.

Zabranjeno je pokriti hranu ili lonac na šabat kako bi ostala topla, čak i sa onime što joj ne dodaje toplinu (253,5; 257,1), ali dopušteno je

pokriti je kako bi je se zaštitilo (257, 4), ili je ponovo pokriti ako se otkrila, ili nadodati pokrivala (257,4) ili pokriti hranu nakon što se prebaci u drugu posudu (257,5) ili ako je hladno (257,6). Pokrivanje je zabranjeno čak i ako je hrana potpuno kuhana (257,2.7.), no dopušteno je ako poklopac ne dodiruje posudu (257, 8). Hranu treba pokriti prije šabata kako bi ostala topla, te kako bi mogli jesti topli obrok na šabat (257,8); ali je zabranjeno hranu pokriti nečime što joj dodaje toplinu (257,1; 253,1). Za primjere onoga što dodaje i ne dodaje toplinu, pogledajte 257,3. U vezi pokrivanja hrane prije šabata sa onime što se ne smije pomicati na šabat, i u vezi hermetičkog zatvaranja i otvaranja poklopca, vidi 259,1-7.

Čovjek ne smije uzeti ništa iz svog doma kratko prije šabata ako može zaboravi da je to kod njega, i trebao bi provjeriti kako ništa ne bi nehotice ponio (252,6-7). U vezi pravila o tome što bi osoba trebala učiniti sa stvarima koje ima kod sebe ako se neočekivano nađe van svog doma kad stigne šabat 266,1-12; o tome što bi trebao učiniti ako je svojevrijno otišao od kuće neposredno prije šabata ili nađe nešto na šabat, vidi 266,8 i 266,13. ■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Parašat Ki Tisa započinje sa zapovijedi da se uz pomoć pola šekela prebroji stanovništvo. Začudo, broj ljudi do kojeg se došlo ovim popisom identičan je broju ljudi popisanih u prvom poglavlju Bamidbara, koji je proveden tek druge godine u pustinji.

- Kako to može biti? Zar u međuvremenu nije bilo umiranja ili rađanja? Štoviše, uzme li u obzir da ova dva događaja dijeli samo nekoliko mjeseci, zašto su uopće bila potrebna dva popisa?
- U. Cassuto se koristi poznavanjem drevnog načina popisivanja stanovništva Bliskog Istoka da bi sugerirao da su ta dva događaja bila dio jednog dugotrajnog procesa koji je započeo izgradnjom Svetišta. R"Y Bekhor Shor se slaže da je bio samo jedan popis stanovnika, ali sugerira da se on dogodio tek početkom druge godine, u Bamidbar 1. On tvrdi da pola šekela u *paraši* Ki Tisa nije imalo nikakvu ulogu u brojanju stanovništva, već da je njegova isključiva svrha bila doprinos za izgradnju Miškana. Koje su prednosti i nedostaci svakog od ovih pristupa?

Polemika i *paršanut* (tumačenje)

Na gledišta komentara o biblijskim pitanjima utječu brojni čimbenici, uključujući njihov način čitanja teksta, teološku i filozofsku problematiku, zbivanja koja su događala u njihovo vrijeme, te polemike s drugim sektama ili religijama.

- Pogledajte tekst R"Y Bekhor Shora o grijehu sa Zlatnim teletom, u kojem se otvoreno raspravlja s "hereticima" koji se rugaju Izraelu zbog pada i grijeha sa zlatnim teletom, i

zapazite kako se njegovo gledište može suprotstaviti takvim tvrdnjama. Gledište R. Saadije Gaona bilo je da biblijska godišnja obveza davanja pola šekela za održavanje Mikdaša, može biti reakcija kojom se suprotstavlja karaitskim tvrdnjama.

- Detalj za promišljanje: Da li činjenica da je neki pristup polemički motiviran ga čini manje valjanim ili intelektualno snažnijim od onoga kojega je ponukao sam tekst?

U obrani Aharona

Kako je narod mogao, a posebno Aharon, kiksati sa zlatnim teletom tako brzo nakon Objave na Sinaju? Je li moguće da je Aharon stvarno mogao biti uključen u idolopoklonički obred? Ako je tako, kako je mogao tako brzo iza toga biti nagrađen svećeništvom?

- Organizirajte raspravu uz vaš šabatni stol tako da jedni brane, a drugi optužuju Aharona za njegove postupke.
- Je li narod sagriješio vjerujući u strane bogove ili su, kako sugerira Kuzari, jednostavno pogriješili stvarajući idola, iako je on trebao predstavljati samoga B-ga? Razmotrite također i treću mogućnost, kako navodi R"Y Bekhor Shor, da je narod jednostavno tražio alternativnog vodiča kao zamjenu za nestalog Mošea i da uopće nije došlo grijeha protiv B-ga. Koji vam se od tih pristupa čini najuvjerljiviji?

jim i najbolje podržanim od teksta. Kako bi svaki od tih stavova objasnio Aharonove postupke?

Proročki autoritet

Nakon grijeha sa Zlatnim teletom (Šemot 32), Moše zapovijeda Levitima, u ime Hašema, da pobiju sve idolopoklonike. Međutim, nigdje ne stoji zapisana bilo kakva takva eksplicitna B-žanska zapovijed Mošeu.

- Je li moguće da prorok govori na svoj vlastiti poticaj, a zatim te riječi pripíše Hašemu? Ili, moramo li pretpostaviti da je, unatoč tome što tekst ništa ne kaže, Hašem morao prethodno dati upute? Može li Moše u tom pogledu biti drugačiji od ostalih proroka?
- Koliko je prorok neovisan? Je li on jednostavno Hašemov glasnik, ili mu je dopušteno da djeluje na svoju ruku? Ako je potonje u pitanju, može li prorok pogriješiti?

Grijesi roditelja

Zašto su ponekad pravednici kažnjeni dok grešnici napreduju? Čini se da stih "פֶּקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בְּנֵיהֶם" sugerira da, barem u određenim okolnostima, sam Hašem dopušta da nevinna djeca budu kažnjena, dok njihovi grešni roditelji prolaze bez kazne.

- Na koji način ovo očituje B-žansku pravdu? Postoji li neki drugi način razumijevanja ovog stiha?
- Kada je, i da li je ikada, kolektivno kažnjavanje opravdano? Može li se isti način rasuđivanja primijeniti na kažnjavanje onoga koji je počinio neki čin kako drugi ne bi morali? Ima li kakve razlike zbog činjenice da stih govori o obiteljskoj kazni? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Vidjeti znači vjerovati

Ovog tjedna, započinjemo s popisom židovskog naroda. Svaka osoba, bila bogata ili siromašna, trebala je dati pola šekela za održavanje Šatora sastanka. Zatim su izbrojali koliko je novca sakupljeno i to su udvostručili.

Odjeljak uključuje izgradnju umivaonice u Šatoru sastanka, izradu tamjana i ulja za pomazanje te postavljanje zanatlija i arhitekata. Ali sve je to samo uvod u priču sa zlatnim teletom. Židovi, nakon što su 40 dana ranije čuli B-ga kako im govori sa Sinaja, odlučuju izgraditi idola!! Kako je to moguće, to je teško pitanje na koje sam odgovor pokušao dati prethodnih godina.

Tražite mudrost koja se osjeća i koju se duboko razumije

Moj omiljeni židovski filozof, rabi Josef Albo, ističe nešto fascinantly vezano uz ovotjednu paršu.

Moše je na brdu Sinaj u zajedništvu s B-gom, kada mu B-g kaže da je narod sagradio zlatno tele. Moše te vijesti prima vrlo mirno i gorljivo se zalaže pred B-gom da im oprost. I B-g to čini. Na moju sreću.

Moše zatim silazi s planine, s Deset zapovijedi u svojoj ruci, i suočava se sa scenom židovskog naroda koji pleše i slavi pred zlatnim teletom, te mu puca film. On je toliko ljut da razbija ploče Saveza kao da time želi reći da narod koji čini ovakve stvari, nije vrijedan toga. Albo

ističe da je to neobično. Moše je već znao što će vidjeti. O tome je bio unaprijed informiran. I kada je primio tu vijest bio je miran. Zašto je onda sada, kada se spušta dolje, odjednom toliko ljut? Albo odgovara da postoji veoma velika razlika između onoga što intelektualno znamo da je istina – i onoga što vidimo svojim očima.

Primjerice, na pogrebima ćete primijetiti da okupljeni počinju plakati kad se tijelo polaže u grob. Zašto? Zato što sada znaju da se ta osoba više nikad neće vratiti kući. Ali oni su to znali i proteklih 24 sata ili više? Da, znali su, ali sada ZNAJU.

S druge strane, ja cijelo vrijeme znam da volim svoju ženu. Ali kad ju vidim, taj osjećaj postaje mnogo više opipljiv od same teorije u mojim mislima.

Ukratko, postoji znanje koje je intelektualno i znanje koje se duboko osjeća. Intelektualno znanje ne dotiče me se toliko i ne mijenja me ni na

koji način. Kao takvo, od prilično je male vrijednosti. Ali znanje koje se osjeća i iskusi u stvarnom vremenu – to je istinsko znanje – i svaka trunčica takvog znanja donosi veliku promjenu.

Sjećam se kad sam prije nekoliko godina učio roniti s bocom kisika. Proveo sam sate i sate na predavanjima i sva mi je teorija bila vrlo jasna. Sve je imalo smisla i točno sam znao što trebam učiniti kad se nađem u vodi. Sve dok se nisam našao u vodi! Odjednom, mi sve to ništa nije značilo. I morao sam početi sve iznova. Nakon što sam nekoliko puta zaronio, počeo sam nešto ZNATI o ronjenju. Samo počeo.

Kada mi je sin došao na obuku o ženidbi prije no što se oženio, podijelio sam s njime nekoliko ideja. Ali rekao sam mu da moramo razgovarati za nekoliko godina, a ne sada. Sada će to biti samo teorija koja njemu neće značiti ništa. No, nakon nekoliko godina u braku, kada počne shvaćati o čemu je tu riječ, bit će spreman čuti neke stvari koje će tada kod njega rezonirati na dubljoj razini. Došlo je vrijeme da taj razgovor uskoro i obavimo i to nestrpljivo iščekujem.

Poanta je: nemoj da te zavaraju teoretske ideje i mudrost. To je samo iluzorna verzija nečeg što je vrlo stvarno. Traži mudrost koja se osjeća i koju duboko razumiješ. To je mudrost koja nas dotiče i vodi prema tome da budemo više božanska bića.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi David Stav:

Maske – Istine sakrivene od pogleda

Parša Ki Tisa opisuje jedan od događaja koji je najviše oblikovao povijest židovskog naroda – grijeh sa zlatnim teletom. Židovski narod nestrpljivo iščekuje Moševov povratak sa Sinaja, no Moše kasni, pa se Židovi obraćaju Aharonu i traže ga da im da alternativu. Aharon im zapovijeda da skinu svo zlatno koje su nosili na sebi (a očigledno su nosili dosta zlata), te da naprave tele od zlata. Njegov rad opisan je sljedećim riječima: „Primivši zlato iz njihovih ruku, rastopi kovinu u kalupu i načini saliveno tele.“ (Šemot/ Izlazak 32,4)

Narod zatim, uz zvuke truba, proglašava:

„Ovo je tvoj bog, Izraele, koji te izveo iz zemlje egipatske.“

Hašem se ljuti što ga Njegov narod toliko brzo izdaje nakon svega što je učinio za njih otkad su izašli iz Egipta, i želi ih izbrisati s lica zemlje i zamijeniti ih drugim narodom, koji bi proistekao iz Mošea. Moše moli Hašema da oprost svom narodu i Hašem konačno popušta. Jedno od pitanja koje je dugo mučilo komentatore jest kako je moguće da narod koji je svjedočio svim čudima i znakovima u Egiptu i na brdu Sinaj, može misliti da ih je to tele izvelo iz Egipta?

Jednostavan odgovor je da je teško iskorijeniti kulturu i način razmišljanja, čak i nakon svih tih čuda.

Svatko tko je rođen u egipatskom svijetu idolopoklonstva, nije bio sposoban promijeniti svoj način razmišljanja preko noći. Svatko tko je bio naviknut da gleda idole koji predstavljaju plodnost i blagostanje, prirodno bi odbio zamijeniti božanstvo nečim apstraktnim.

Na dubljjoj razini, u ovtjednoj parši po prvi puta u Tori pojavljuje se izraz „*egal maseha*“ (lijevano tele), a riječ *maseha* može se tumačiti na nekoliko načina. *Maseha* može biti vrsta metala, pa ako je tako, *egal maseha* bilo bi metalno tele, ili preciznije, tele koje je prošlo kroz proces topljenja metala, budući da je bilo napravljeno od komadića zlata koji su trebali biti povezani u jedno.

Maseha se također može tumačiti i kao *masah*, objekt koji se obično koristio kako bi se pokrili drugi objekti. Taj tip *maseha* sakrivao bi sve što

se nalazilo iza njega (vidi Izaija 25, 7). To je također značenje riječi *maseha* kojom pokrивamo svoja lica na Purim.

Postoji li poveznica između *maseha* -- procesa topljenja metala i *maseha* – maske kojom se prekrivaju ljudska lica?

Naš svijet prekriven je maskama. Neke je izradio čovjek, a neke B-g. Židovski lingvisti povezuju riječ *olam* (svijet), sa riječju *he'elem* (sakrivenost) – objekt unutar kojeg je Hašem sakriven, da tako kažemo, ili objekt koji koristi kao 'maska' Hašemu.

U drevna vremena, štovatelji idola vjerovali su da sunce i mjesec vladaju Zemljom, dok su drugi vjerovali u nadmoć raznih prirodnih sila koje mogu uništiti svijet. Nije jednostavno naučiti narod da unutarnja sila

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi David Stav: Maske – Istine sakrivene od pogleda**

koja je sakrivena iza svih tih slojeva, upravlja svijetom.

Priroda nije jedini fenomen koji služi kao 'maska' za Hašema – politička povijest još je jedan primjer te maskerade. Mnogo je maski bilo u Šušanu, glavnom gradu Ahašveroševog kraljevstva, u kojem su izdani užasni proglašenja o uništenju židovskog naroda. Tko je protiv koga, i zašto? Je li Ahašveroš bio svjestan Hamanovih planova? Zašto je kralju trebalo toliko godina da se sjeti da Mordehaju nije uzvratilo za to što ga je spasio od pokušaja atentata? To nisu jedina pitanja s kojima se suočavamo. Megila nam otkriva da je

**Mudraci kažu da zapovijed
da se do žrtvenika
postavi ravan put**

iza cijelog tog nereda skriven Stvoritelj svemira koji sile svijeta vodi u korist Svog naroda.

Ozbiljno proučavanje globalnih političkih događaja otkriva još više takvih 'maskiranih' događaja. Prije glasanja za rezoluciju UN-a o stvaranju države Izrael 1947., ishod glasanja bio je potpuno neizvjestan. Mnoge zemlje bile su pod utjecajem pritiska arapskih zemalja. Prije svega, bilo je neizvjesno što će učiniti dvije supersile tog vremena – SAD i SSSR. Njihove odluke mogle su pečatiti sudbinu cijelog glasanja.

Jednom kad je završio Drugi svjetski rat, te su dvije zemlje nastavile svoje tradicionalno rivalstvo. Njihov odnos bio je odnos konflikta i gorke bitke za dominaciju i utjecaj, konflikta koji će kasnije prijeći u Hladni rat. U tim danima, nije bilo nijednog razloga zbog kojeg bi te dvije supersile glasale identično. Štoviše, Sovjetski Savez protivio se cionizmu i godinama se borio protiv tog pokreta. Međutim, obje supersile glasale su u korist rezolucije, iz raznih razloga vezanih uz njihovu domaću i stranu politiku što je, zauzvrat, rezultiralo povijesnim slaganjem okolnosti. To je otvorilo put za uspostavu države Izrael. Glasanje koje je prividno bilo običan događaj, zapravo je bilo maska koja je sakrivala Vladara povijesti. To je maska svijeta - maska koja nas prijeći da dopremo dublje u unutarnju prirodu realnosti.

Mi nosimo maske i u našim osobnim životima, ali te su maske obično transparentne, što čini da ih teže identificiramo.

Priča o zlatnom teletu služi kao upozorenje protiv štovanja *maseha*, bez obzira je li riječ o lijevanom idolu, ili o još jednom načinu sakrivanja Svemogućeg u *Olamu He'elema* (svijetu sakrivanja). To je svjetionik koji nas sprječava da zaboravimo istinu sakrivenu od pogleda. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Ephraim Buchwald:

Dar Toré

U ovoj jedinoj *parši*, *parši* Ki Tisa, Tora izvještava da je B-g Mošeu dao dvije ploče Saveza koje su pisane B-žjim prstom.

Stih u Izlasku 31,18 kaže: „Kad je B-g bio završio svoj razgovor s Mošecom na gori Sinaju, predade mu obadvije ploče zakona, ploče kame- ne prstom Božjim napisane.“

Među komentatorima postoji rasprava vezana uz upute za izgradnju Šatora sastanka. Jesu li one bile dane prije ili nakon Deset zapovijedi? Raši, koji citira Talmud iz Pesahim 6b, drži da su upute za izgradnju Šatora bile dane nakon Deset zapovijedi. Prema njegovim proračunima, Moše je originalno trebao donijeti te ploče saveza 17. tamuz. Kada je vidio ljude kako radosno štiju zlatno tele, on je razbio originalne ploče. Moše se zatim popeo na goru Sinaj i ostao tamo dva puta po 40 dana. Tako je, 80 dana nakon što su ploče bile razbijene, na Jom

kipur, B-g oprostio narodu. Sljedećeg dana (11. tišrija), narod je počeo sakupljati materijale za Šator sastanka, koji je postavljen mnogo mjeseci kasnije, na prvi dan mjeseca nisana.

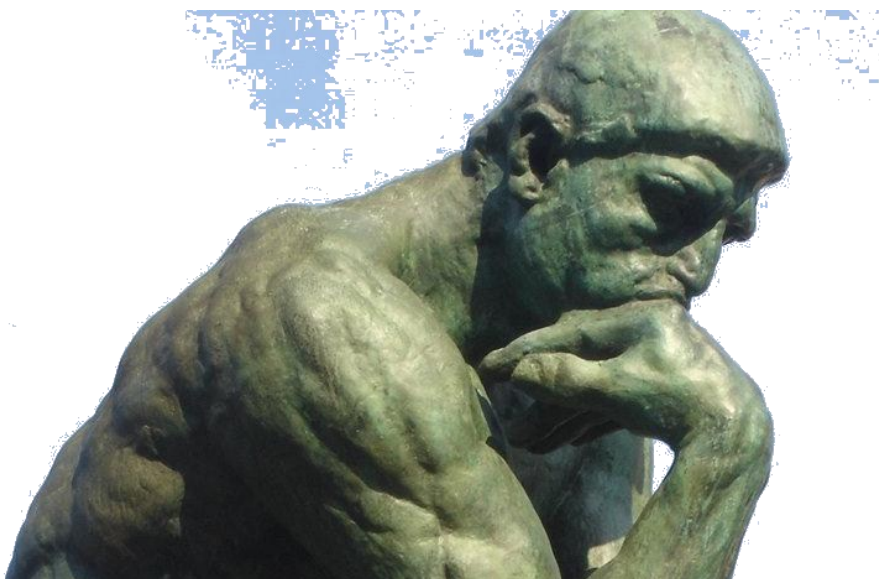
Rabini ističu dvije važne stvari. Prva je da Tora kaže da je B-g „dao“ Mošeu ploče. Iz toga rabini izvlače da je Tora dana kao dar. Tema dara spominje se i zbog riječi *k'halto*, koja, ako je napisana bez slova *vav* upućuje na to da je Tora kao dar koji ženik daje svojoj nevjesti (*kala*).

Midraš Tanhuma 18 kaže da bi za smrtnika poput Mošea bilo nemoguće da ovlada cijelom Torom u tako kratkom vremenu (tijekom 40 dana) pa mu je stoga B-g dao Toru kao dar. Zanimljivo, Raši ističe, ovog puta iz Tanhuma 16, da baš kao što se nevjesta ukrašava sa 24 ukrasa, tako se i učenjak Tore mora pripremiti za učenje Tore znanjem o svih 24 knjiga Biblije.

Talmud kaže u Nedarim 38, da je Mošeu bilo teško ovladati Torom. Svaki puta kad bi počeo učiti Toru, on bi učio i zaboravio, sve dok mu B-g nije dao Toru kao dar. Baš kao što stih kaže (Izlazak 31,18): „Kad je B-g bio završio svoj razgovor s Mošecom na gori Sinaju, dade mu obadvije ploče zakona.“

Druga verzija koju nalazimo u Midraš Raba, Šemot 41, koja se pripisuje rabi Avahuu, kaže da je Moše tijekom 40 dana bio u nebu, učio je Toru i zaboravljao ju. Moše je zatim rekao Svemogućem, „B-že, učio sam već 40 dana i ne znam nijednu stvar!“ Kada je prošlo 40 dana, Svemogući je Mošeu dao Toru kao dar, potvrđujući ono što kaže Talmud u Brahot 12a, da se „sve sudi prema svome zaključku.“ Da Moše nije radio 40 dana, ne bi zaslužio primiti taj dar.

Hiduše Harim komentira Moševu nesposobnost da ovlada Torom. Ako je čak i veliki Moše bio nesposoban naučiti Toru, zašto mu B-g jednostavno odmah nije dao Toru umjesto da čeka da Moše uči 40 dana i noći? Hiduše Harim ističe da se Torom može ovladati jedino uz B-žju pomoć. Ali, B-g će pomoći samo onome tko sam pokušava naučiti Toru. Zbog velikog truda koji je Moše uložio u pokušaje da ovlada Torom, na kraju je zaslužio primiti Toru kao dar od Svemogućeg. Tako, kaže Hiduše Harim, svatko može biti kvalificiran da

(nastavak s 12. stranice) **Rabbi Ephraim Buchwald: Dar Tore**

primi dar Tore ako istinski i iskreno ulaže u učenje.

Važnost ovog koncepta ne može se pretjerano naglasiti. Očigledno, smrtnicima je nemoguće ovladati Torom na razini Svemogućeg. Ipak, Svemogući omogućava smrtnicima da Torom ovladaju na ljudskoj razini. Tako vidimo da je učenje Tore mnogo drugačije od običnog akademskog postignuća kroz učenje i marljivost. Iskustvo učenja Tore slično je „virtualnom iskustvu učenja“ u kojem je Svemogući naš partner u učenju. Prof. Louis Finkelstein je rekao: „Kada molim, ja govorim B-gu. Kada učim Toru, osjećam da B-g govori meni!“

To je dar koji je Moše primio od B-ga na Sinaju. To je dar koji se i dalje daje, onima u našoj generaciji i onima u budućim generacijama koji će uložiti trud u učenje Tore.

Neka biste bili blagoslovljeni. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Traži se vodič

Ovo jednim čitanjem Tore, sasvim prirodno, dominira opis tragedije sa zlatnim teletom i posljedice toga. No priči o zlatnom tetletu u *parši* prethodi učenje o svetosti šabata. Rabini su ovu temu o šabatu u *parši* označili kao dodatni pokazatelj da čak niti izgradnja *Miškana* ne može imati prednost pred svetošću šabata.

No može se naći i drugo viđenje. Opasnosti od zlatne teladi, lažnih bogova, naizgled sjanih i primamljujućih ideala koji samo vode k neminovnoj katastrofi, nešto je što je u Židovskom društvu oduvijek prisutno. U dugoj povijesti nas kao naroda postoji dugačak popis zlatne teladi koja nas je navodila na krivi put i to smo skupo platili.

Poganstvo, helenizam, lažni mesijanizam, marksizam, sekularizam, nacionalizam, humanizam i neobuzdani hedonizam, da identificiramo samo neke od te zlatne teladi, uzeli su od nas tijekom naše povijesti strašan danak. Šabat i njegova svetost, te njegovo nametanje povlačenja iz svjetovnog i bezbožnog svijeta uvijek su stajali kao bedem obrane

od te zlatne teladi.

Šabat je naša prva i najjača crta obrane protiv mora laži i zala koje neprestano prijete da nas progutaju. Bez šabata mi smo osuđeni na propast i izgubljeni smo. Sa šabatom smo jaki i vječiti. Nema mnogo stvari u povijesti koje je toliko lako uočiti kao što je izbaviteljska milost koju šabata ima za Židovsko društvo. On je jedna od onih stvari za koje nije potrebna posebna pamet.

To je razlog zašto se kasnije u *Humašu* u *paraši Vajakhel* ponovo ponavlja opomena u vezi zakona šabata, a u vezi daljnjeg razmatranja o izgradnju *Miškana*. Tora je željela naglasiti da ništa izuzev samog ljudskog života, bez obzira koliko naizgled to bilo plemenito, nema prednost pred svetošću šabata.

Jer svi ljudski razlozi, koliko god bili plemeniti, u svom zlatu nose primjese. Šabat u svojoj vječnosti i B-gomdanoj svetosti uspoređen je sa *Svijetom koji će doći*, vječnim i trajnim. Jer mnogo puta u svojoj žurbi da izgradimo, mi rušimo, i u svojoj želji da ostvarimo velike stvari mi pogazimo plemenitost i moral-

nu ispravnost. Veliki učenjak, Baba ben Buta u Talmudu je upozorio kralja Heroda da ne uništi staro zdanje dok se novo ne podigne.

Svijet često puta vjeruje da je uništavanje staroga na neki način nužan preduvjet za izgradnju novoga. Tora nas dolazi naučiti da će stari šabat, kojeg je narod Izraela držao čak i prije davanja Tore Izraelu na gori Sinaj, svakako nadživjeti i nadmašiti sjajno novo zlatno tele koje se sada tako revno štuje.

Zlatna telad dolazi i odlazi, no vječnost šabata i Tore zadržava svoju vrijednost u sva vremena i u svim okolnostima. Tora ovo razmišljanje podupire svojim mnogostrukim ponavljanjem o svetosti šabata u ovim završnim *paršijot* knjige Šemot. Naš *Miškan* uvijek je sagrađen sa šabatom, a nikada protivno šabatu.

Narativ o slučaju Izraela i zlatnog teleta u pustinji toliko uznemiruje i opčinjava da se na njega vraćamo iz godine u godinu s novim i obnovljenim zanimanjem. Kako su se ljudska bića koja su doživjela B-žansku objavu na Sinaju okrenula obožavanju zlatnog teleta svega nekoliko

(nastavak s 14. stranice) **Rabbi Berel Wein: Traži se vodič**

tjedana kasnije? Što se dogodilo s "kraljevstvom svećenika i svetim narodom" što je dovelo do ovog strašnog obrata? Veliki su se komentatori Biblije, i zapravo sam Židovski narod, u dubini svoje duše, borili s problemom da razumiju ovaj nepojmljivi pad Izraela i njegove posljedice. I mada potpuno rješenje ovog problema nije dano, barem ne na ovako ograničenom prostoru, mislim da u ovom događaju postoje brojne očite spoznaje, i da su te spoznaje značajne i neophodne za nas, kako osobno tako i na nacionalnom nivou, i danas.

Tora naglašava da je Mojsijevo višetjedno odsustvo iz tabora Izraelaca, nakon davanja Tore na Sinaju snažno doprinjelo tom slomu sa zlatnim teletom. Židovima, kao i svim drugim ljudima, potrebno je da ih netko snažno, odvažno, senzibilno i mudro vodi. Svaka osoba mora, silom prilika, donositi teške odluke za samu sebe. Svijet, a napose Židovsko društvo, nije diktatura kojom vladaju nepogrešivi ljudi. No u isto vrijeme, ljudi traže da ih se vodi, usmjerava, i da vizija za njihov život. Uvijek mora postojati netko tko će pokazati smjer, odrediti ciljeve i formulirati planove i ideje. Židovski je narod još uvijek bio suviše neiskusni, suviše nesigurni, i suviše u novu slobodu da bude sposoban podnijeti odvajanje od Mojsijeve stalne prisutnosti i vodstva. U panici, oni su potražili zamjenskog Mojsija i vratili se natrag idolopokloničkim praksama egipatskog društva u kojem su odrasli. Nakon četrdeset godina, Židovski će narod biti u stanju podnijeti trajni gubitak Mojsija. No bit će im potrebne mnoge godine života po Tori i

uvježbavanja da uz Jošuu kao svog novog vođu postanu samostalni.

Nepostojanje vođe-vizionara u mnogim područjima današnjeg Židovskog svijeta doprinijelo je pojavi brojnih zlatnih teleta koja nas okružuju i dezorijentiraju. Holokaust nas je osakatio na niz načina. Vizionarsko vodstvo bilo je jedno od njegovih najvećih žrtava. Nastanak zlatnog teleta potakla je grupa ljudi koju rabini opisuju kao "eruv rav" (velika mješavina ljudi.) Ovaj je dio Židovskog naroda bio sastavljen od ljudi iz mnogih drugih naroda u Egiptu koji su pobjegli iz ropstva pridruživši se Židovskom narodu u momentu Izlaska iz Egipta. Ti su ljudi postali Židovi "u dobrom".

Izbavljenje Židovskog naroda od stiska zlatnog teleta nije uvijek ugodan i veseli zadatak

Tijekom desetljeća Židovskog lutanja pustinjom Sinaj, 'eruv rav' je neprestano poticao protiv Mojsija i protiv istinskih Židovskih interesa. U svakoj prilici, kad god bi se pojavili problemi i neugodnosti na putu u Zemlju Izrael, oni bi uvijek spominjali mogućnost da se vrate u Egipt, da ponovo postanu neznabošci, da odbace veliki Židovski san zbog "lubunica i poriluka i luka i krastavaca." Na nesreću, bilo to iz zlobe ili

neznanja, 'eruv rav' je još i danas prisutan među nama.

Poput trgovaca na veliko, Židovi napuštaju judaizam, a na to ih potiču oni čija je opredijeljenost za judaizam i Židovski opstanak u najbolju ruku mlaka. U današnjoj društvenoj atmosferi koja dopušta i omogućuje čovjeku da po svojim željama kreira pravila svoje vlastite religije, 'eruv rav' huška na uništenje tradicije i eliminaciju jasno izrečenih vrednota Tore i vladanja. Je li onda čudo da ljudi još uvijek plešu oko zlatnog teleta? Na kraju, želio bih istaknuti da izbavljenje Židovskog naroda od stiska zlatnog teleta nije uvijek ugodan i veseo zadatak. Kada se Mojsije vratio u tabor Židova i svojim očima vidio tu propast – fizičku i moralnu – do koje je dovelo stvaranje zlatnog teleta, on poziva na akciju, čak na građanski rat, kako bi spasio ljude. "Tko je za B-ga, neka stane uz mene!" njegov je ratni poklič. I pripadnici plemena Levijeva koji su se okupili za njegovu stvar u tom sudbonosnom trenutku Židovske povijesti, pobili su tisuće kako bi spasili Izrael od gnjeva B-žanskog uništenja. Mojsije se prisjetio odanosti Levija za stvar Židovskog opstanka u svom završnom blagoslovu Izraelskom narodu. "Oni nisu pošteđjeli niti obitelj u svojoj odanosti prema B-žjem savezu," uskliknuo je. Mojsije ne dozvoljava nikakav kompromis sa zlatnim teletom, jer to bi samo odvelo ljude kliskim putem duhovnog uništenja. To je spoznaja o kojoj bismo trebali razmisliti i u našem današnjem društvu. ■

Šabat šalom

Rabbi Yisrocher Frand:

Donacija od ½ šekela izazov je i za bogataša

Paraša Ki Tisa započinje *micvom* u kojoj se od *Klal Jisraela* traži da donose *šekalim*. Doprinosi u *šekelima* imali su trostruku svrhu. Jedna od njih bila je da služe kao otkupnina. Pola šekela bio je doprinos svakog Židova koji je služio kao 'kapara': "Bogataš ne smije dati više, a siromah ne smije dati manje od pola šekela kada dajete otkupninu za svoje duše." (Šemot 30,15).

Rav Zalman Sorotzkin u svojoj knjizi *Oznayim L'Torah* postavlja zanimljivo pitanje. Veliki je 'nisa-*jon*' (duhovni izazov) za siromaha koji se muči da stavi hranu na svoj stol, da dâ donaciju od pola šekela.

S druge strane, to je mala promjena za bogataša. Rav Sorotzkin pita: Kako je Tora mogla dati *micvu* – koja donosi otkupljenje – čije ispunjenje je veliki izazov za siromaha, a sitnica za bogataša? To se ne čini

poštenim!

Rav Sorotzkin kaže da ispunjenje ove *micve* JEST izazov za bogataša. U osnovi, bogati ljudi ne vole da se s njima postupa jednako kao i sa siromasima. Onaj tko je bogat ne voli biti u istoj kategoriji s onim tko nema novaca. To objašnjava zašto ljudi troše tisuće dolara na 'sky box-ove' na sportskim terenima. Čitav koncept 'VIP usluga' nastao je stoga što ljudi (koji si to mogu priuštiti) žele biti tretirani kao vrlo važni ljudi (Very Important People – VIP) koji zaslužuju bolji i drugačiji pristup.

Bogat čovjek koji treba donirati isti iznos od pola šekela kao i siromah, neovisno o ogromnim razlikama u njihovoj financijskoj imovini, nalazi se pred ne manjim izazovom od siromaha koji osjeća bol zbog donacije od pola šekela. Iskustvo koje siromah prolazi financijski,

bogataš prolazi psihički, prilikom ispunjanja *micve* "Bogataš ne smije dati više, a siromah ne smije dati manje."

Narod nije oplakivao gubitak Mošea Rabenu

U paraši Ki Tisa nalazi se priča o ozbiljnom grijehu izrade zlatnog teleta. Je li u taj incident uključena idolatrija ili nije, predmet je mnogih diskusija među komentarima. Kako god tumačili taj incident, to je svakako nešto što se nije trebalo dogoditi.

Kako je došlo do toga? Ljudi su postali nestrpljivi. Vidjeli su da Moše Rabenu kasni sa svojim povratkom sa gore. Raši, prema *hazal*, objašnjava da su svi imali na umu da se Moše Rabenu mora vratiti u točno određeno vrijeme. Kad je Moše kasnio, ljudi su postajali nervozni.

Kako bi problem bio još veći, Sotona je pomoću svojih moći učinio da se pojavi ogroman osjećaj zle kobe u svijetu. Postalo je mračno i oblačno; sve da stvori dojam da je Moše Rabenu mrtav. Tako se to dogodilo. Ljudi nisu paničarili bez razloga. Nije problem bio samo to da je Moše kasnio. Bilo je mnogo strašnije od toga. Oni su zapravo mislili da je on mrtav: "Taj čovjek Moše – mi ne znamo što se dogodilo s njim." Oni su imali osjećaj kao da je svijet poljuljan zbog smrti Mošea i odjednom su osjećali hitnu potrebu za novim vođom. Tele nije trebalo predstavljati božanstvo – ono je

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Donacija od ½ šekela izazov je i za bogataša**

trebalo biti njihov vođa.

Kada se Moše konačno spustio sa Sinaja, vidio je ljude kako plešu oko zlatnog teleta. Hajde da razumijemo Mošeovu reakciju na tu scenu. Ovo se događa nekoliko sati nakon što je narod "shvatio" da je njihov vođa mrtav. Ne bi li bilo u redu da tada dođe do jednog perioda žaljenja zbog gubitka Mošea?

On je bio čovjek koji ih je izveo iz Egipta. To je bio čovjek koji je mogao ostati u faraonovoj palači i uopće ne brinuti o svojoj braći. Nije li onda trebalo uzeti neki period žaljenja? Umjesto da žale i oplakuju, oni plešu oko teleta! Oni imaju zabavu!

Kada je Svemogući rekao Mošeu da je spreman uništiti Židovski narod i "od tebe napraviti veliki narod", koja bi bila normalna reakcija svakog ljudskog bića? "Odlično! Samo naprijed! Oni to zaslužuju – oni su gomila nezahvalnika koji nisu imali niti toliko pristojnosti da održe period žaljenja za mene! Ti ljudi su izgubljeni slučaj."

Što je bio Mošev odgovor? Medraš Tanhuma citira njegov odgovor Svemogućem: "Neka tisuće poput Mošea umru radije nego da ijedan nokat bude maknut iz Izraela." To nas uči da je vođa Izraela kao što je bio Moše, bio toliko posvećen

narodu da je usprkos svoj tuži koju je upravo osjećao zbog njih, njegova briga za te ljude nadjačala sve drugo.

Postoji samo jedna vrsta odnosa u svijetu koja je usporediva s time – odnos između roditelja i djeteta. *Baruh Hašem*, svi bismo trebali imati 'nahas' od svoje djece, ali ponekad djeca mogu učiniti svojim roditeljima stvari koje su toliko bezosjećajne i bolne, a ipak, roditelj će uvijek ponovo i ponovo tražiti drugi način i biti zainteresiran za dobrobit djeteta. Takav je bio odnos između Mošea Rabenu i *Klal Jisraela* – kao što se dadilja brine za maleno dijete. Majke imaju ogroman kapacitet da podnesu mnogo boli i teških stvari, a da još uvijek budu majke.

Mošeu ovo nije bio posao. To je bio njegov narod. Iz tog razloga, on je želio prijeći preko uvrede i povreda. Isti koncept vidimo u Rambanu u ovtjednoj *parši*. Kao odgovor na Jošuin komentar da je čuo "zvuke rata u taboru", Moše je rekao: "Nije niti zvuk snage, niti zvuk slabosti; ja

čujem samo zvuk." (*Šemot 32,18*). Ramban piše da je Moše Rabenu imao sluha za nijanse zvukova. On je mogao reći koje vrste zvukova dolaze iz tabora. Ovo nije bio zvuk rata, ovo je bilo nešto drugo. Medraš Raba kaže da je Moševa tvrdnja bila kritika njegovom učeniku. "Jošua, ti ćeš biti budući vođa Izraela. Moraš biti sposoban razlikovati različite glasove (*kolos*) koje čuješ."

Ponovo, odnos majke i djeteta je prikladna analogija ovom primjeru. Sve dok beba ne počne govoriti, za roditelje je često vrlo frustrirajuće pokušati odrediti što beba želi kada

Mošeu ovo nije bio posao. To je bio njegov narod.

plače.

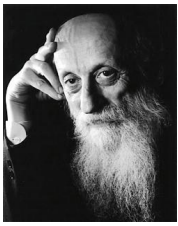
Aliiskusne majke koje poznaju svoju djecu već neko vrijeme, mogu razlikovati različite vrste bebinog plača. Ovakav plač znači da je beba gladna. Ovakav plač znači da bebu nešto boli. Ovakav plač znači da je beba mokra. Ovakav plač znači samo da bebu nešto smeta. Prosječnom slušaocu, plač je uznemirujući, ali on nema pojma što taj plač znači. Majka može razlikovati različite vrste plača. To je vrsta vođe kakav je bio Moše Rabeinu. On je mogao razlikovati razne vrste plača Djece Izraela. Kao što majka ima nepresušno strpljenje za svoje dijete, na isti je način Moše imao nepresušno strpljenje za *Klal Jisrael*. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Bez panike!

Ovaj dio Tore pripovijeda nam tragičan događaj. Svega nekoliko tjedana od najvećeg duhovnog događaja u povijesti, B-žanske objave na Sinaju, Židovi, koji su dosegli razinu anđeoske svetosti, strmoglavo su se sručili u idolopoklonstvo sa Zlatnim teletom. Kako je moglo doći do tako radikalne promjene?

Rabin Chaim Shmuelevitz objašnjava da kad se Mojsije nije vratio na unaprijed određeni datum, nakon četrdeset dana na Sinaju, ljudi su mislili da je umro. Nalazili su se u goloj pustinji, bez vidljivog izvora vode. Njihovo jedina vjera je bila da Mojsije može posredovati za njih pred B-gom, a ako je Mojsije mrtav, oni su ostali zarobljeni u neplodnoj pustinji. Uхватила ih je panika, a u stanju panike, čovjek može izgubiti svu svoju sposobnost rasuđivanja, te može počinuti i najapsurdnije postupke.

Ovo je suštinski važna pouka. Logičko razmišljanje nas može dobro služiti, no ako nas uhvati panika, mi gubimo sposobnost logičnog rasuđivanja, pa možemo učiniti stvari koje uvelike prelaze granice naše duhovnosti.

Možda ćemo biti izloženi teškim stresovima, ali moramo nastojati izbjeći paniku.

Otvorenost za promjene

Ljudi se po prirodi opiru promjenama. Pokušajte jedan eksperiment: prekrizite ruke na prsima i promotrite položaj svojih ruku. Neki ljudi polože lijevu ruku preko desne, dok drugi to čine obrnuto. Nakon što ste uočili na koji način to radite, raširite ruke. Sada ih ponovno prekrizite, ali ovaj puta na obrnut način, tj. ako inače stavljate desnu ruku preko lijeve, sada stavite lijevu preko desne. Po svoj prilici primijetit ćete kako je to čudan osjećaj. Stari je način normalan i opuštajući, novi način može izgledati čudnim i možda će vam se činiti da se nikada nećete moći opustiti u tom položaju. Ako je jednostavna pro-mjena položaja ruku neugodna, po-mislite koliko je tek neugodno pro-mijeniti dio svog ponašanja ili načina života.

O ravnodušnosti

Ravnodušnost je obrambena reakcija u kojoj osoba blokira osjećaje. To je kao kad je osoba, fizički, u teškim bolovima, pa se onesvjesti. To je način na koji me priroda sprečava da osjećam bol. Biti ravnodušan znači ne želim osjećati. I mislim da je to vjerojatno jedna od najgorih stvari, jer ako osobi odstranite osjećaje tada praktično završite s robotom, dehumaniziranim bićem. Stoga smatram da nitko nema pravo biti ravnodušan. Znam, kad govorimo o gnjevu, reći ćemo, ljutnja je loša. Možda je ljutnja u određenom smislu loša, ali to je još uvijek osjećaj. Nemati nikakvih osjećaja znači biti načinjen od kamena a to je, smatram, vrlo opasna vrsta zaštite. ■

Biseri hasidske mudrosti

Na trenutak razmislite o iskustvu malog djeteta. Sada pokušajte predočiti svoje rođenje. Kako jedinstven trenutak je to bio! Što ste tada osjećali? Koje zvukove ste

čuli? Znanstvenici i psiholozi su tek počeli uvidati ono što Biblija uči već tisućama godina: da naša iskustva u dobi novorođenčeta imaju snažan utjecaj na našu psihu. Novorođenče je prijemčivo poput spužve. Ono čuje čak i više od odraslog čovjeka; upravo zato što njegov svjesni um još ne radi i zato što još ne razumije riječi, novorođenče je prijemčivije od odraslog čovjeka. Ono upija sve u svojoj okolini u potpuno čistoj formi, još nezagađeno intelektom i egom odraslog čovjeka.

Zato možemo smatrati da obrazovanje započinje trenutkom rođenja. To nam nameće ogromnu odgovornost u vezi s našim ponašanjem u društvu djeteta i kako se odnosimo prema njima od trenutka rođenja. Zapamtite: duša novorođenčeta je u potpunosti živa s otvorenim ušima, koja čuju sve.

R. Simon Jacobson ■

ostali narodi također vjeruju da postoje dva svijeta.

I oni također kažu: "Na drugom svijetu."

Razlika je ova:

Oni misle da su ta dva svijeta odvojeni i razgraničeni, a mi učimo da su ta dva svijeta u svojoj biti jedan, te da će, zaista, u budućnost i postati jedan. ■

R. Hanoh iz Aleksandera

Naše strasti su poput zraka sunca koje prodiru u tamnu sobu.

Izgledaju kao da ima nešto u njima, sve dok ne pokušaš uhvatiti neku od njih. ■

R. Nahman iz Breslova

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Vossi Katz, Breslov Research Institute:

Pravi čovjek

"Narod reče Aharonu: 'Načini nam boga koji će nas voditi jer taj čovjek Mojsije, koji nas je izveo iz Egipta - ne znamo što mu se dogodilo' (Izlazak 32,1).

Često me pitaju zašto je važno imati rebea. Također me pitaju što je to rebe. Što to znači imati ga? Kako tražiti rebea, i kako znamo kada smo pronašli svog rebea? (Postavljam mi puno pitanja!) Hajde da pokušam početi odgovarati na ova pitanja, ali, molim vas, imajte na umu da je ovo tek početak. Predmet je dubok, dotiče se (a) srži života čovjeka i njegove sudbine, i (b) cjelokupne premise postojanja židovskog naroda. Važna napomena: U breslovskoj literaturi riječi rebe i *cadik* često su sinonimi.

Što je to rebe? Rebe djeluje kao učitelj, vodič, mentor, savjetnik i još mnogo toga. Napisali smo nedavno što to znači imati rebea i biti povezan s njime. Čovjek traži rebea ako radi bilo što od sljedećeg ili (ako je moguće) sve to: čita ili sluša učenja potencijalnih "kandidata"; promatra njegovo ponašanje i ponašanje njegovih najistaknutijih *hasidim*/sljedbenika; razgovora s njim; često se moli B-gu da ga nađe! Znaete da ste pronašli svog rebea - ili, barem, privremenog rebea - kada vaša povezanost s njime izazove unutarnju promjenu koja vas pokrene na nešto

od sljedećeg ili na sve to: jačanje židovske vjere, veću i iskreniju želju da se ponašate na Židovski način, učenje Tore, bolju molitvu, da radije dajete u dobrotvorne svrhe i da činite više dobrih djela.

Ne može se preneglasiti važnost toga da imamo rebea. Iako smo mi Židovi imali *emunat hahamim* (vjeru u židovske učenjake) još dok smo bili robovi u Egiptu, prije nego što je Moše Rabeinu stigao tamo u svojoj misiji da nas izvede, jedno od primarnih načela *hasiduta* je da svaka osoba, a ne samo zajednica, treba rebea. Kao što nikad ne bismo bili oslobođeni iz Egipatskog ropstva bez Mošea Rabeinu, tako nitko od nas ne može biti oslobođen iz svog osobnog ropstva bez rebea.

Reb Noson je to ovako rekao:

"Onaj tko još nije pronašao svog rebea treba puzati na svojim dlanovima i koljenima čitavog svog život, s jednog kraja zemlje na drugi, i tražiti ga i loviti svom svojom snagom, tako da možda, i samo možda, dan ili sat prije nego li umre, otkrije učitelja koji će mu pomoći da nađe vječni život."

A, kažete vi sebi, Ja sam jedan od sretnika, već sam si našao *cadika*/rebea. Ja znam tko je on.

Reb Noson nastavlja:

"Ako ste si stvorili predodžbu da ste već pronašli svog rebea, morate tražiti puno, puno više. Jer čak i ako sjedite uz svog rebea, možda od nje ga ne dobijate sve što možete. Možda ne cijenite u potpunosti bogatstvo istine njegovih savjeta. Zbog toga ste još uvijek daleko od svog *tikuna* (ispravka)."

Ponekad se pitam zašto su Izraelci bili toliko krivi zbog toga što su napravili zlatno tele kada su mislili da je Moše umro. To je bilo prvi puta da je rebe umro! Njihova je pogreška bila trostruka. Prvo, oni su trebali shvatiti da čak i ako je Mošeovo tijelo umrlo, njegov *da'at* (spoznaja o B-gu) nije. To je još uvijek bilo dostupno. Drugo, trebali su shvatiti da im taj *da'at* još uvijek toliko nedostaje da su trebali zavapiti B-gu, "Zalutao sam kao izgubljena ovaca. Potraži slugu svog!" (*Psalmi 119, 176*). Treće, oni su malaksali u svojoj potrazi za Mošeovim *da'at*. Umjesto da su potražili najbliže Mošeove učenike koji su imali taj *da'at*, oni su izabrali lakše rješenje: Odustali su govoreći: "Moše je mrtav. Nema više nade za rast."

Rebe Nahman kaže da je odustajanje od nade najgore od svega. To je duhovno samoubojstvo koje isisava *da'at* iz *nešama* (duše). Odustajanje također znači da su *cadikova* učenja, sačuvaj B-že, neučinkovita ili neistinita. Konačno, odustajanje kaže da je B-žja samilost ograničena: "On mi ne može pomoći niti me vratiti."

Ako nas Purim ne podučiti ništa drugo, neka nas nauči da kada sledimo *cadika* kao što je Mordehaj, onda ni jedna situacija nije beznađna i niti jedan napor uložen za bolje Židovstvo ne ostaje nenagrađen. Sjetite se toga sljedeći put kada vaš "Moše Rabeinu", nestane i nećete napraviti "Zlatno tele".

A gutn Shabbos!

Šabat šalom! ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: KI TISA

Parša (priča) Ki Tisa, grijeh sa Zlatnim teletom, bavi se jednim od najvažnijih problema čovjekova života - našim odnosu prema neuspjehu.

Svaka osoba doživi trenutke neuspjeha i izdaje. Kako se nositi s time?

Kako promijeniti situaciju koja je naizgled beznadna? Kojom formulom da preokrenemo svoju nesreću i sudbinu nakon što se dogodi najgore?

Prilog od pola šekela

Paraša Ki-Tisa (*paraša* - priča o tome) počinje riječima: "Kad krenete raditi popisivanje Izraelaca da ih prebrojite, svaki od njih ima platiti B-gu otkupninu za svoj život u trenutku kada bude broj". Ovo je način na koji većina prijevoda prevodi ovaj redak (*Izlazak* 31,12); mada hebrejska riječ "ki tisa" jednostavno znači, "kada vi podizete", a ne "kada brojite" ili "kada popisujete stanovništvo", a komentatori pitaju zašto Tora ne odabire izraz naredbe kao što je "prebrojite sve Izraelce"?

Zohar objašnjava da kad brojimo stvari mi ograničavamo. 'Brojati', *liSPoR* (לספור) na hebrejskom, dolazi od riječi *SeFaR* ili *SaPaR* (חתך ספר גבול) - granica / rez, što znači da kad god brojimo mi ograničavamo Svjetlost života. Fokusiranje na brojanje naših blagoslova ukida njihovu sreću. Stoga se moramo truditi dodati još vrlina i dobrih djela u naše živote, a ne razmišljati o onima koji već imamo. Kad smo previše usredotočeni na ono što smo u prošlosti postigli, u opasnosti smo da ograničimo daljnji rast, kreativnost i uspjeh.

Kad god se pitamo kako to da naši dobici nisu izravno proporcionalni s našim naporima, mi zapravo brojimo naknadu za naše vrline i na taj način ih gubimo. Stoga, a prema Zoharu, mi se moramo usredotočiti na napore i na naše ciljeve, a svođenje računa ostaviti Stvoritelju, jer nikad ne znamo koliki je trud uistinu potreban da bi se uklonio *kruh sramote* na način koji će nas nagraditi pravim uspjehom.

Postupak popisivanja u pustinji nije proveden brojanjem ljudi, nego brojanjem priloga koji su dali, po pola šekela po osobi - "Svaki od njih ... ima dati pola šekela, prema svetom šekelu, koji teži dvadeset gera. Ovih pola šekela je prinos B-gu" (*Izlazak* 30,13).

U biblijska vremena šekel se dijelio na dvadeset jedinica, što znači da pola šekela iznosi deset jedinica. Broj 10 je slovo *jod* (י) simbol savršenstva Drva života, a to su deset *sefirot*. Riječ *jod* (י) sadrži slovo י od deset *sefirot* i slova ו *vav* - 6 u šest) i ד *dalet* - 4) koji zajedno daju zbroj deset - a to je stoga da nas podučiti jednu vrlo snažnu pouku: Svaki put kada se želimo povezati sa Svjetlošću, to mora učiniti postupkom koji obuhvaća 20 *sefirot* (10+10).

Prvih 'deset' se odnose na "ja želim" - našu želju za primanjem, međutim, zakoni našeg svemira ne dopuštaju nam da stalno budemo u stanju "želim", koje je frekvencija kraja i smrti - što je suprotno od beskonačnosti i života. Fokusiranje isključivo na naše želje privlači svjetlost koja se naziva 'izravno Svjetlo'. Povezivanje s 'izravnim Svjetlom' pogubno je i ima učinak kratkog spoja, spaljivanja i uništenje. Kako bi se povezali s životom i Svjetlosti, izvorom života, na konstruktivan način, mi moramo stvoriti deset *sefirot* od "povratnog Svjetla" - moći davanja i dijeljenja s našim bližnjima. Ako želimo primiti čitavo beskonačno obilje stvaranja mi ga moramo zauzvrat i dijeliti, i što više želimo obilje to više moramo vraćati i stvoriti veće 'povratno Svjetlo' za naše bližnje.

Pola šekela koji su Izraelci bili davali svake godine veza je sa "povratnim Svjetlom" koje im je pomoglo da steknu veliku snagu koja u sebi sadržava bogatstvo i blaženstvo. To Svjetlo je "posuda" u kojoj se nalazi blaženstvo - "posuda" sačinjena od sile davanja, dijeljenja i potpune vjere.

Ki tisa, "Kad podignete", to je *micva* da sebe izliječimo podizanjem iznad sebičnosti, podizanjem sebe za 10 razina 'povratnog Svjetla'.

Sindrom Zlatnog teleta - bolest i njezin lijek

Paraša Ki tisa priča poznatu priču o

zlatnom teletu. Iako se ovaj događaj dogodio prije 3400 godina, zlatno tele je i danas simbol trčanja čovječanstva za ispraznošću i sebičnošću. Ova trka uvijek dovodi do uništenja, boli i gubitka. Razlog zašto *paraša* počinje s pričom o pola šekela je to što svijest o pola šekela u sebi nosi lijek za bolest čovječanstva koja se zove 'sindrom zlatnog teleta' - i uči nas da stvaranje "povratnog svjetla" u našim životima, davanjem i dijeljenjem, i onda kad to baš i nije tako ugodno učiniti, je način za stvaranje Svjetla koje će nas štititi od neuspjeha, poraza i smrti.

Povezivanje s pola šekela u današnje vrijeme

Davanje pola šekela je tradicija koja se nastavila s koljena na koljeno. Vrijeme za to je prije ili tijekom Purima. Iznos koji se daje je vrijednost 10 grama čistoga srebra. U ožujku 2012. to je iznosilo 42,43 izraelskih šekela ili 11,2 američkih dolara (*danas oko 35kn ili \$5,22, op.ur.*).

Ketoret

Nakon priče o 'pola šekela', imamo jednu od najmoćnijih i najmističnijih priča u cijeloj Tori, a to je priča o hramskom tamjanu (*Izlazak* 30,34-38). Zohar nas podučava da čitanje ili promatranje (skeniranje) i razmišljanje o ovoj priči 3 puta dnevno ima ogromnu moć zaštite. Očito ovo je još jedan lijek za slabost sindroma zlatnog teleta od kojeg svi patimo.

Trinaest odlika

Mošeova reakcija nakon grijeha sa zlatnim teletom može nam pružiti vrlo snažnu pouku. Prva reakcija većine ljudi na neuspjeh ovakvih razmjera (ovo je neuspjeh Mošea kao vođe) je krivnja, očaj, bijes i sl. Međutim, Mošeov odgovor je potpuno van tog okvira, njegov je odgovor najfrapantnij primjer krajnje duhovnog odgovora na katastrofu. Moše se molio Stvoritelju govoreći ono što možemo sažeti u nekoliko riječi: "Sve što Si nam do sada dao pokazalo se kao nedovoljno da bi se uklonilo zlo iz srca ljudi, molim te daj nam nešto jače." Kao odgovor na to Stvoritelj Mošeu daje ono što je poznato kao tajna Trinaest odlika (atributa), sposobnost da se ozdravljenje i čišćenje privuče s najviših sfera - *Ketera* (gornje *sefirot Keter, Hohma, Bina*), dok Tora sile ozdravljenja može dovesti samo iz *Zeir Anpina* (7 donjih *sefirot*). ■

Iz domaćeg tiska

JEDINICA 8200

Izrael: Obavještajna služba spriječila obaranje putničkog aviona

Avaz, 22.02.2018.

Izraelska obavještajna služba osujetila je napad "Islamske države" na putnički avion na letu Sidnej - Abu Dabi, rekao je izraelski premijer Benjamin Netanjahu (Benjamin Netanyahu) na sastanku s liderima američkih Jevreja u Jerusalemu.

On je rekao da su informacije koje je osigurala izraelska obavještajna služba pomogle da se spriječi teroristički napad u avionu australske aviokompanije prošlog jula.

Izraelska obavještajna služba spriječila je obaranje australskog aviona, spriječila je nezamisliv pokolj, kazao je Netanjahu, dodajući da bi taj napad, da je proveden u djelo,

izazvao velike poremećaje u globalnom aviosobraćaju.

Netanjahu je dodao da je to samo jedan od više desetina terorističkih napada koje je Izrael spriječio širom svijeta.

Prije govora Netanjahua, izraelska vojska saopćila je da je "Jedinica 8200" vojne obavještajne službe osujetila napad džihadista "Islamske države" na putnički avion.

- Ovim su spašene desetine života nevinih ljudi. 'Jedinica 8200'

pokazala je da je ozbiljan igrač u obavještajnom ratu protiv "Islamske države" - saopćila je vojska.

Vojska je, također, objavila da

su informacije koje je osigurala ova elitna jedinica, koristeći sofisticiranu tehnologiju, rezultirala hapšenjem dvojice militantata "Islamske države". ■

Izraelska burza stvara novu kriptovalutu temeljenu na dijamantima

Logicno.com, 8.02.2018.

Danas imamo preko 1400 kriptovaluta u svijetu. Nova kriptovaluta na izraelskom tržištu ima priliku postati atraktivnija od drugih, pošto se temelji na dijamantima.

Izraelsko tržište dijamanta je najveće svjetsko tržište koje gravitira oko grada Ramata Gan. Prema izjavi odgovornih, nova kriptovaluta će imati dvije verzije: jednu koja će se zvati "Carat", te će biti namijenjena investitorima i građanima, dok će druga "Cut" služiti za trgovinu između draguljara i njihovih dobavljača dragog

kamenja.

Nova kriptovaluta će služiti za kupovinu dijamanta na izraelskom tržištu, ali će

također imati ulogu indeksa koji će biti prihvaćen na domaćem i internacionalnim tržištu. Glavni izvršni direktor

burze Eli Avidar je izjavio da će kriptovalutna vrijednost biti temeljena na 25% dijamanta kotiranih u Ramat Ganu, što bi ju trebalo učiniti atraktivnijom od ostalih svjetskih kriptovaluta.

Tri najveće dijamantske burze na svijetu nalaze se u Ramat Ganu, Mumbaiju (Indiji) i Antwerpenu (Belgiji). Prošle je godine izraelski izvoz grubog i obrađenog dijamanta dosegao 7 milijardi dolara, što predstavlja gotovo pola godišnjeg proračuna Republike Hrvatske. ■